

Bouwsteen ten behoeve van de VHR-opgave

Soorten van de Vogelrichtlijn¹ voor zover betrokken bij de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden

A276 Roodborsttapuit² *Saxicola rubicola*, broedvogel (Versie oktober 2024)

Deze bouwsteen richt zich op de Roodborsttapuit in de hoedanigheid van broedvogel. De Roodborsttapuit is een trekvogel die overwintert in Zuidwest-Europa en Noord-Afrika. Ze arriveren grotendeels tussen eind februari en eind maart in Nederland, om vervolgens tussen half september en half november ons land weer te verlaten. De soort broedt overwegend in heide- en hoogveengebieden en kustduinen, maar is ook in kleine dichtheden te vinden in halfopen, kleinschalige agrarische cultuurlandschappen. In cultuurland wordt meestal genesteld tussen de overjarige vegetatie van slootkanten en greppels, terwijl in heide- en duinbegroeiing de nestplaats zich op of net boven de grond tussen het struweel bevindt. De soort foerageert tot enkele honderden meters van het nest, in agrarisch cultuurlandschap vooral in bermen, slootranden en overhoekjes. Het voedsel omvat een breed scala aan insecten, spinnen en wormen. In Nederland broedt minder dan 1% van de geschatte Europese broedpopulatie.

I. Samenvatting

Landelijk doel³

Vigerend landelijk doel (zie doelendocument, ministerie van LNV 2006) <i>Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud van een populatie van ten minste 6.000 paren verdeeld over ten minste 20 sleutelpopulaties van tenminste 100 paren.</i>	6.000 paren
Voorstel nieuw landelijk doel 2050 <i>Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie van ten minste 10.000 paren, waarmee een gunstige Staat van Instandhouding wordt behouden.</i>	10.000 paren
Gunstige Referentiewaarde Populatie <i>Omvang populatie behorende bij de toestand waarin een populatie in ons land in een ecologisch 'gezonde' situatie verkeert (zie Vogel et al. 2021).</i>	10.000 paren
Huidige populatieomvang <i>Gemiddeld aantal broedparen in de periode 2015-2020.</i>	19.000 paren

Voorstel voor regionale opgave

Het huidig aantal broedparen per regio (provincies en rijkswateren) en de regionale opgaves voor 2050 zijn in tabel 1 weergegeven. Voor de provincies is dit exclusief het aandeel rijkswateren. In deze bouwsteen zijn de rijkswateren gedefinieerd als het voortouwgebied⁴ van Rijkswaterstaat (RWS). Omdat er voor de Roodborsttapuit als broedvogel geen aanvullende landelijke opgave is, is er ook geen aanvullende regionale opgave. In beginsel kan dan worden gestuurd op behoud, waarvoor informatie over de actuele regionale aantallen houvast biedt. De Roodborsttapuit broedt voornamelijk in Noord-Brabant (24%), Gelderland en Drenthe (16%) en Overijssel (9%). De andere regio's herbergen alle minder dan 10% van de Nederlandse broedvogelpopulatie.

¹ Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (PB 2010, L 20), zoals laatstelijk gewijzigd bij verordening (EU) nr. 2019/1010 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 (PB 2019, L 170).

² Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn. Voor Natura 2000-gebieden relevant als broedvogel.

³ Het vigerende landelijke doel is niet zonder meer te vergelijken met het voorgestelde nieuwe landelijke doel. Bij het voorgestelde nieuwe landelijke doel is gebruik gemaakt van sinds 2006 beschikbaar gekomen nieuwe gegevens en informatie, correcties en voortschrijdend inzicht m.b.t. de in Nederland aanwezige vogelpopulaties (zie ook van Kleunen et al. 2017). Daarnaast zijn er verschillen in de systematiek om landelijke doelen te bepalen (ministerie van LNV 2006, Vogel et al. 2021).

⁴ Natura 2000-gebied waar RWS of een provincie voortouwnemer is. De rol van voortouwnemer is vooral die van eerst verantwoordelijke bij het opstellen van het beheerplan.

Tabel 1. Voorstel voor opgave (aantal paren) per regio (rijkswateren en provincies exclusief aandeel rijkswateren) van de populatie van de Roodborsttapuit als broedvogel voor 2050. De rijkswateren zijn gedefinieerd als het voortouwgebied van RWS. Tevens weergegeven zijn de huidige populatieomvang, het procentueel aandeel in de Nederlandse broedpopulatie en de korte termijntrend. De trend heeft betrekking op de provincies inclusief de rijkswateren. De verdeling van het huidige aantal paren over de regio's is als vertrekpunt gehanteerd voor de regionale opgaves. ? = onvoldoende gegevens beschikbaar voor trendanalyse, n.b. = niet bepaald.

Regio	Huidige populatie (2015-2020)	Landelijk aandeel regio (2015-2020)	Trend (2009-2020)	Voorstel regionale opgave 2050
Noord-Brabant	4.500	24%	matige toename	2.400
Drenthe	3.000	16%	matige toename	1.600
Gelderland	3.000	16%	matige toename	1.600
Overijssel	1.800	9%	matige toename	900
Limburg	1.750	9%	matige toename	900
Friesland	1.050	6%	sterke toename	600
rijkswateren	1.000	5%	n.b.	500
Groningen	750	4%	sterke toename	400
Noord-Holland	650	3%	matige toename	300
Zeeland	650	3%	?	300
Utrecht	350	2%	matige toename	200
Zuid-Holland	300	2%	matige toename	200
Flevoland	200	1%	?	100
Landelijk	19.000	100%	matige toename	10.000

Prioritering

De Roodborsttapuit bevindt zich als broedvogel in een gunstige Staat van Instandhouding en er zijn voor zover bekend geen belangrijke potentiële conflicten met landelijke doelen of gebiedsdoelen met habitattypen en/of andere soorten. Er is daarmee geen aanleiding om via prioritering in enige vorm bij te sturen.

II. Inhoudelijke onderbouwing van de bouwsteen

1. Staat van Instandhouding (SvI)

De huidige SvI van de Roodborsttapuit als broedvogel wordt als 'gunstig' beoordeeld:

Verspreidingsgebied	gunstig
Populatie	gunstig
Leefgebied	gunstig
Toekomstperspectief	gunstig
Staat van Instandhouding	gunstig

Het huidige broedgebied van de Roodborsttapuit strekt zich over een veel groter deel van Nederland uit dan medio jaren zeventig, toen de soort vrijwel uitsluitend aan de zand- en lössgronden gebonden was (van Noorden 2018). Het aspect populatie wordt als 'gunstig' ingeschat, want de lange termijntrend vertoont een sterke toename en de huidige populatieomvang (2015-2020) van 19.000 broedparen bevindt zich boven het niveau van de Gunstige Referentiewaarde (GRW) voor de populatie van 10.000 paren (zie soortspecifieke onderbouwing hieronder, generieke uitleg box 1, tabel 2, figuur 1). Het leefgebied is in voldoende omvang en kwaliteit aanwezig, de toename in aantallen op de korte termijn en de afwezigheid van grote knelpunten leiden ertoe dat het toekomstperspectief als 'gunstig' wordt beoordeeld. In het doelendocument (ministerie van LNV 2006) werd de SvI ook op alle aspecten als 'gunstig' ingeschat.

Nadere onderbouwing GRW⁵

De Roodborsttapuit was bij de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn in 1980 (Directive Value, DV) een regelmatige broedvogel in Nederland en is daarmee geen 'nieuwkomer'. Ten tijde van de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn bevond de populatie zich op een ongunstig niveau. Voorafgaand hieraan, in de periode 1950-1980, was namelijk sprake van een langjarige afname van meer dan 0,5% per jaar. De populatieomvang bevond zich tevens onder de kritische populatiegrens van 10.000 paren (zie bijlage 3 in Vogel *et al.* 2021). Daarom wordt gekeken naar een Ecologisch Gunstige Referentie (EGR). De EGR voor Roodborsttapuit betreft de gemiddelde populatieomvang in de periode 1990-2019, een langdurige periode zonder afname (zie toelichting box 1). De GRW komt daarmee afgerond uit op 10.000 paren, overeenkomstig de EGR (gemiddelde periode 1980-2009).

Tabel 2. Informatie over de populatieomvang- en ontwikkelingen die betrokken is bij de beoordeling van de Staat van Instandhouding (SvI).

Aspecten kerngetallen SvI	Periode	Conclusie/output
Huidige populatieomvang	2015-2020	19.000 paren
Beoordeling korte termijntrend	2009-2020	matige toename (4,8% per jaar)
Beoordeling lange termijntrend	1990-2020	sterke toename (8,1% per jaar)
Gunstige Referentiewaarde Populatie	EGR	10.000 paren

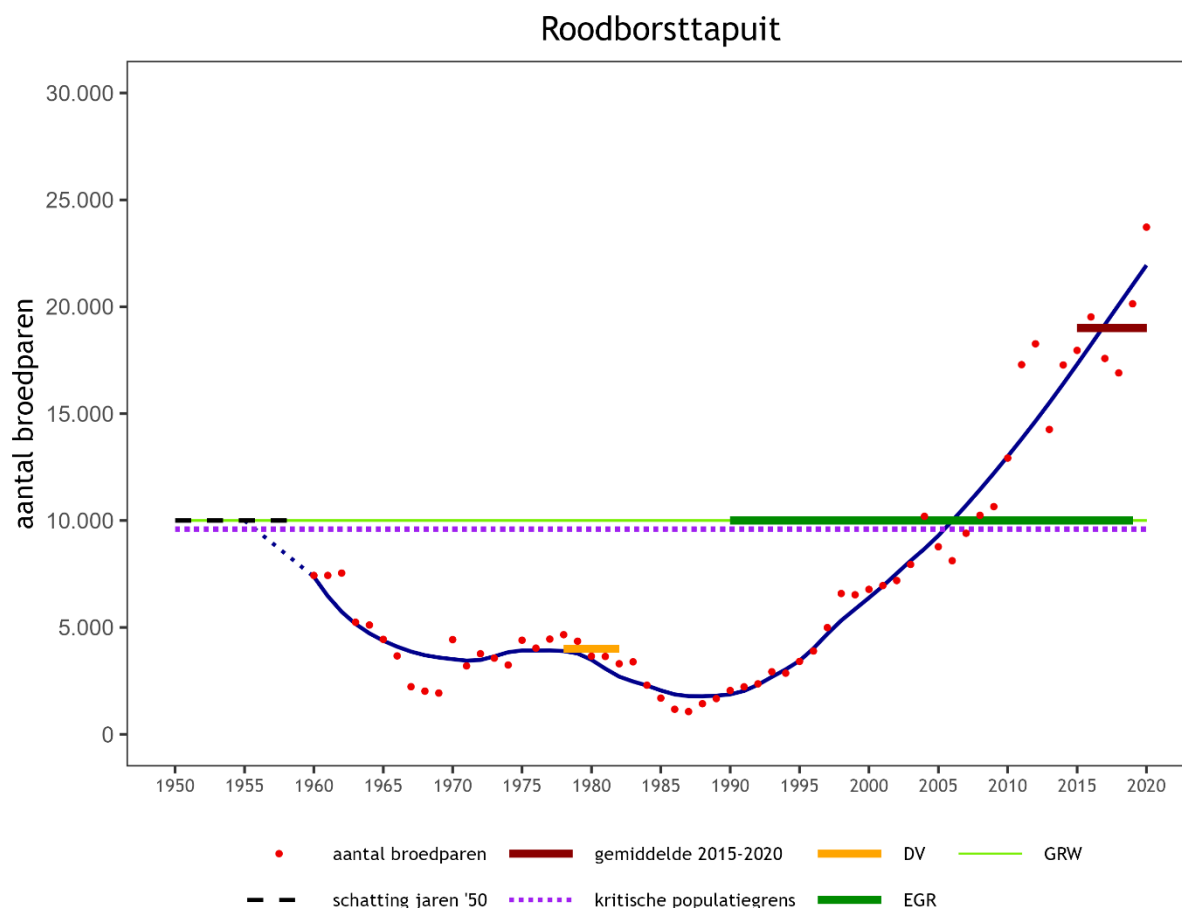
⁵ De te nemen stappen voor het bepalen van de GRW voor broedvogels worden in detail toegelicht in Vogel *et al.* (2021), waarbij het stroomschema in figuur 5.1 (bepaling GRW) en indien van toepassing figuur 5.2 (bepaling EGR) worden gevolgd. Zie ook de generieke uitleg in box 1 van deze bouwsteen.

Box 1. Wat is de GRW en hoe wordt die bepaald voor broedvogels?

Bij de methodiek voor het bepalen van de SvI (Vogel *et al.* 2021) is het voor de beoordeling van het aspect populatie nodig om de actuele populatieomvang te vergelijken met een Gunstige Referentiewaarde (GRW, ofwel *Favourable Reference Value* (FRV)). De GRW schetst de populatieomvang in een ecologische toestand van een populatie die gunstig is en is een objectieve, wetenschappelijk onderbouwde waarde. Bij de bepaling worden alleen ornithologisch-ecologische aspecten betrokken. De GRW voor de populatiegrootte is geen doel op zich maar wel een belangrijke pijler voor de bepaling van de vitaliteit van de populatie. Voor een gunstige SvI moeten echter ook andere aspecten (verspreidingsgebied, leefgebied en toekomstperspectief) op orde zijn. Bij het bepalen van de GRW voor de populatie worden voor broedvogels de hierna beschreven uitgangspunten gehanteerd.

- De Vogelrichtlijn bepaalt dat het niveau van de populatie ten tijde van de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn (1980), de *Directive Value* (DV), behouden moet blijven. Daarom wordt eerst gezien of de populatieomvang zich toen op een gunstig niveau bevond. Om te voorkomen dat de DV sterk wordt beïnvloed door piek- of daljaren wordt een gemiddelde over 5 jaar aangehouden: de periode 1978-1982. Als de populatie zich in die periode op een gunstig niveau bevond, is de GRW gelijk aan de DV.
- De DV was aantoonbaar ongunstig als er rond 1980 sprake was van een langjarige consistente doorzettende afname, de soort als ‘*depleted*’ werd beschouwd (sterk afgenomen voor 1980 en nog niet hersteld), de soort op de Rode Lijst van 1984 stond en/of de populatie kleiner was dan de kritische populatiegrens (zie uitleg laatste bullet). In die gevallen wordt gekeken naar een *Ecologisch Gunstige Referentie* (EGR). De EGR weerspiegelt de populatieomvang in een periode binnen de tijdsperiode 1950-heden waarin de ecologische omstandigheden voor de soort relatief gunstig waren (zie bullets hierna).
- Bij nogal wat soorten is sprake van een continue afname voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn (periode 1950-1980) en rond 1980 nog geen sprake van herstel. In die gevallen wordt als EGR een schatting over 1950-1959 aangehouden. De GRW is dan bepaald op 90% van die geschatte populatieomvang, om rekening te houden met de onzekerheden in de gegevens in deze periode.
- In de andere gevallen waarbij de DV als ongunstig wordt beschouwd wordt voor het bepalen van de EGR gekeken naar de lange termijn van 30 jaar vóór 1980, en de periode daarna, dus de tijdsperiode 1950-2020. Binnen deze periode wordt gezocht naar een periode van minimaal 10 jaar waarin de soort zich op een (relatief) stabiel en gunstig niveau bevond. Als er geen voldoende stabiele periode wordt gevonden, wordt gekeken of er een langdurige periode (30 jaar) zonder afname was. Indien ontwikkelingen in de EGR-periode passen in de natuurlijke populatieschommelingen (bijv. sterfte in strenge winters gevolgd door herstel) dan kan, ondanks deze fluctuaties, nog steeds gesproken worden van een stabiele periode. Wanneer de DV ongunstig was en de EGR te bepalen is, dan is de GRW gelijk aan de EGR.
- Wanneer de GRW wordt gebaseerd op een EGR die in een periode voor 1980 valt en onomkeerbare ontwikkelingen vóór de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn het leefgebied van een soort hebben verkleind, dan is de GRW naar beneden bijgesteld. Daarvan is sprake bij soorten van het boerenland; tussen 1950 en 1980 is 16% geschikt broedgebied verdwenen door bebouwing (inclusief infrastructuur).
- In sommige gevallen zijn zowel de EGR als de DV niet goed bruikbaar als GRW, bijvoorbeeld als de populatie zich in 1980 in een dalperiode bevond en er geen EGR te bepalen is, of omdat een soort zich recent gevestigd heeft. In het geval van recente (her)vestiging wordt het gemiddelde over de periode 2015-2020 genomen als GRW. Bij soorten met een ongunstig populatieniveau rond 1980 waarvoor de EGR niet te bepalen is, is teruggevallen op een kritische populatiegrens. Dit is een waarde waaronder de soort niet meer levensvatbaar in Nederland kan voortbestaan en dus de kans op verdwijnen zeer hoog is. Vanwege de onzekerheden rondom deze norm wordt deze zeer terughoudend toegepast.

Voor een nadere uitleg wordt verwezen naar Vogel *et al.* (2021).

Figuur 1. Overzicht van de waarden waarmee de 'Gunstige Referentiewaarde' (GRW) voor de populatie van de Roodborsttapuit als broedvogel is bepaald. Weergegeven is het globale populatieverloop op basis van aantallen broedparen (rode punten). Voor periodes met jaarlijkse schattingen (enkele missende jaren uitgezonderd) is het populatieverloop weergegeven als een solide donkerblauwe lijn. In periodes waar geen jaarlijkse schattingen beschikbaar zijn, zijn de jaren met een bekende populatieomvang verbonden met een stippellijn. Periodiek vastgestelde populatiegroottes tijdens de jaren '50 worden weergegeven met een horizontaal gestreepte zwarte lijn die aanduidt welke periode de schatting beslaat (in de regel 1950-1959). Relevante waarden zijn aangeduid met gekleurde horizontale balkjes: Directive Value (DV, 1978-1982, oranje), Ecologisch Gunstige Referentie (EGR, donkergroen), populatieomvang in de periode 2015-2020 (donkerrood) en kritische populatiegrens (paarse stippellijn). De GRW zelf is weergegeven als lichtgroene horizontale lijn. Voor een verdere toelichting over de methodiek wordt verwezen naar box 1 en Vogel et al. (2021).

2. Landelijke opgave bij een gunstige Staat van Instandhouding (GSvI)

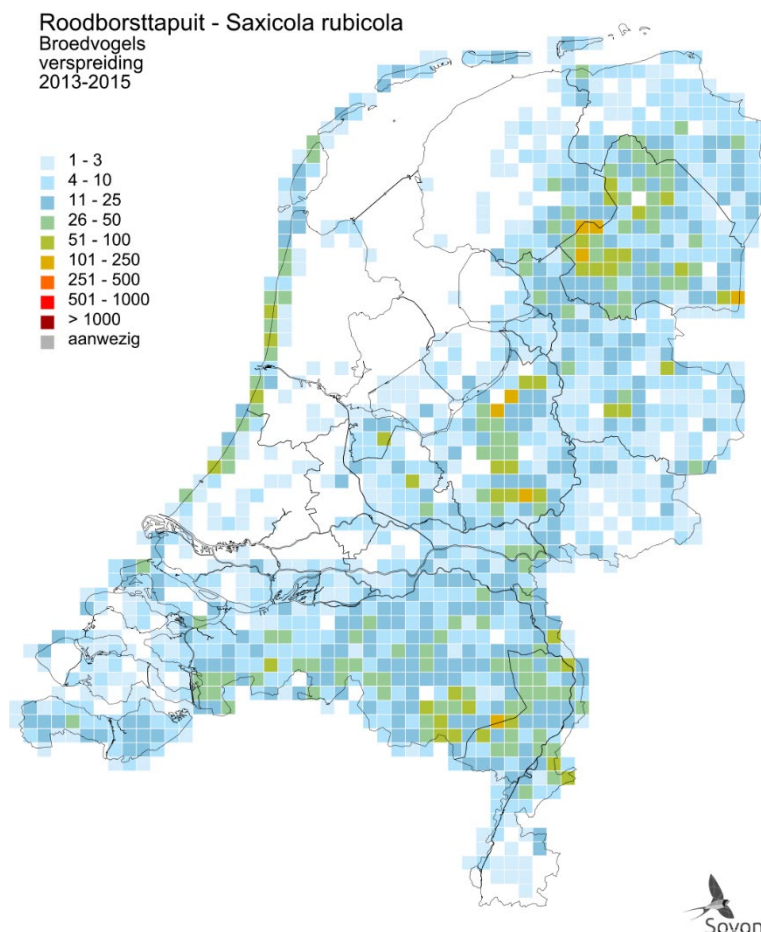
De populatieomvang overeenkomstig de GSvI bedraagt 10.000 broedparen. Afgezet tegen het huidige aantal (19.000 paren, 2015-2020) betekent dit dat de populatie zich in de huidige situatie op een gunstig niveau bevindt.

III. Haalbaarheid

1. Beoordeling landelijke opgave

De Roodborsttapuit is de laatste twee decennia bezig met een wonderlijk herstel. De broedpopulatie nam in de tweede helft van de 20^e eeuw sterk af door verlies van broedhabitat in agrarisch gebied, wat een gevolg was van rationalisering van het grondgebruik (o.a. ruilverkavelingen). Ook in natuurgebieden stond de soort onder druk door landschappelijke veranderingen, zoals verbossing van heide en hoogveen. In de jaren zeventig was de soort alleen te vinden op zand en lössgronden. Vervolgens namen de aantallen in rap tempo af (figuur 1), zo verdween in Limburg twee derde van de broedparen binnen één decennium (Hustings et al. 2006) en ook in de Betuwe en de Achterhoek kelderde de broedpopulatie (van Noorden 2018). Het dieptepunt in aantallen broedparen werd bereikt halverwege de jaren tachtig,

waarna de soort herstelde in de jaren negentig. Tussen 1990 en 2015 nam de populatie zevenvoudig toe, waarbij heide, hoogveen en duinen als broedareaal steeds belangrijker zijn geworden. Ook wist de Roodborsttapuit zich weer te vestigen in agrarisch cultuurland. De ontwikkeling van ecologische verbindingzones, extensiever bermbeheer en het natuurlijker inrichten van lokale greppels en sloten zorgden voor nieuwe broedplekken voor de Roodborsttapuit. Ook beekherstel, natuurontwikkeling en andere projecten zorgen voor ruigtestroken (van Noorden 2018). Klimaatopwarming heeft mogelijk ook een aandeel in de toename van de soort. De Roodborsttapuit broedt met name op de hogere zandgronden met bolwerken in Zuidwest-Drenthe, de Veluwe, de Utrechtse Heuvelrug, de duinen, Noord-Brabant en Noord- en Midden-Limburg (figuur 2). De soort ontbreekt of is schaars in open laagveen- en kleigebieden in het lage deel van Nederland, met als uitzondering Zeeuws-Vlaanderen waar de soort talrijk voorkomt.

Figuur 2. Broedverspreiding van de Roodborsttapuit in de periode 2013-2015. Weergegeven is het aantal broedparen per atlasblok (5x5 km) (Sovon 2018).

2. Knelpunten en maatregelen

Knelpunten

Op dit moment zijn op landelijk niveau geen belangrijke knelpunten die het behoud van de GsvI van de Roodborsttapuit als broedvogel in de weg staan. De onderstaande analyse richt zich op behoud van de gunstige situatie.

Beheer en herstel-/verbetermaatregelen

- Roodborsttapuiten gebruiken regelmatig paaltjes, struiken en boompjes als uitkijkpost. De aanwezigheid van deze zangposten zijn noodzakelijk voor het voorkomen van de soort in gebieden en dienen behouden te blijven (Krijgsveld *et al.* 2008).
- De soort gebruikt overjarige verdroogde vegetatie voor nestbouw, ter beschutting en om in te foerageren. Aanwezigheid van deze vegetatie in het broedgebied heeft een positieve uitwerking op het voorkomen van de soort.

- De Roodborsttapuit profiteert van begrazing, met afwisseling van korte vegetaties en kruidenrijke struweelranden en ruigtes. Eventueel kan, waar begrazing tekortschiet, lokaal gemaaid worden tegen bijvoorbeeld Adelaarsvaren (Provincie Limburg 2022).
- De Roodborsttapuit lijkt niet erg gevoelig voor verstoring door recreatie, zolang deze voorspelbaar is en niet langdurig plaats vindt in de directe omgeving van het nest. Onderzoek op de Planken Wambuis laat zien dat deze soort bij een verstoring op 70-80 m weer terugkeert naar het nest (Bijlsma 2006). In gebieden met intensieve recreatie (zoals het Gooi) is de soort recent zelfs sterk toegenomen (Krijgsveld *et al.* 2008).
- Ontwormingsmiddelen worden veel gebruikt op maneges en hebben een schadelijk effect op de mestfauna (Lahr *et al.* 2011). Paarden en pony's van maneges rond Natura 2000-gebieden zouden aangespoord kunnen worden om biologische ontwormingsmiddelen te gaan gebruiken (Arcadis 2023a). Mest van deze paarden en pony's die achtergelaten wordt in natuurgebieden kan hierdoor minder voor schade zorgen aan hogere organismen.
- Kleinschalige akkers kunnen aan de periferie van heidevelden worden aangelegd waarmee de kwaliteit van het leefgebied wordt verhoogd (Arcadis 2023a).

Regionale verschillen

Roodborsttapuiten komen voornamelijk op hogere zandgronden voor en ontbreken of zijn schaars in open laagveen- en kleigebieden in het lage deel van Nederland (behalve in Zeeuws-Vlaanderen). In het westen en noorden van ons land is de soort grotendeels beperkt tot de duinstreek.

Relevante ontwikkelingen op het vlak van beleid en beheer

Er zijn tot dusverre geen relevante ontwikkelingen op het vlak van beleid en beheer die zich specifiek richten op de Roodborsttapuit.

Ontwikkelingen op biogeografische schaal

In Europa komen wijdverspreid vijf ondersoorten van de Roodborsttapuit voor, waarbij de totale populatie wordt geschat op 6 tot 10 miljoen broedparen (Keller *et al.* 2020). De Nederlandse broedpopulatie behoort tot de nominaatvorm *Saxicola rubicola rubicola* en overwintert in Zuidwest-Europa en Noord-Afrika. In toenemende mate wordt ook in Nederland overwinterd, mogelijk door lokale broedvogels (van Noorden 2018). De populatietrend in Europa is de laatste decennia positief, hierbij is herstel van de broedpopulatie na de afname van vóór 1980 in West-Europa een feit. Recent neemt de broedpopulatie in Zuid-Europa echter af. De reden van deze afname is onduidelijk maar komt mogelijk door landbouwintensivering (Keller *et al.* 2020). Het broedgebied is naar het noorden en oosten opgeschoven, de soort broedt tegenwoordig ook in Denemarken, Zuid-Zweden, Noordoost-Polen en Litouwen. Waarschijnlijk profiteert de soort van mildere winters en agrarische en natuurontwikkeling (Keller *et al.* 2020). De Roodborsttapuit is op Europees niveau gecategoriseerd als een soort van 'Least Concern' in de IUCN Rode Lijst (Birdlife International 2021).

Kennisleemtes

Op dit moment zijn er geen kennisleemtes die het behouden van de GSvI van de Roodborsttapuit als Nederlandse broedvogel in de weg staan.

Beoordeling haalbaarheid populatieomvang in 2050

Op dit moment bevindt de Roodborsttapuit zich als broedvogel in een GSvI en het toekomstperspectief is 'gunstig'. In samenhang met de populatiegroei kan behoud van de GRW voor de populatie van 10.000 broedparen als haalbaar worden beoordeeld voor 2050.

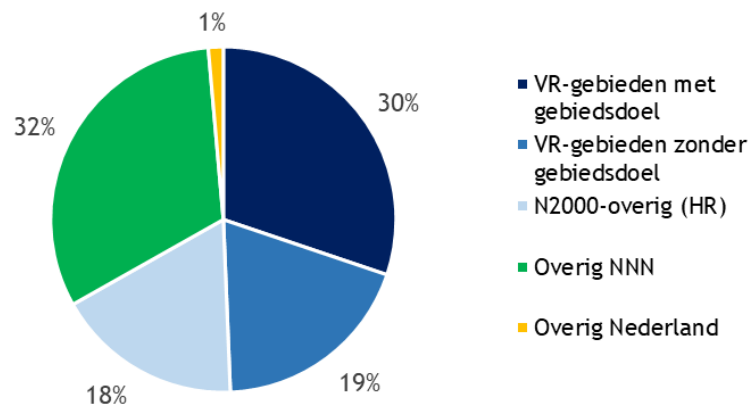
3. Advies landelijk doel

De populatieomvang bij een GSvI bedraagt 10.000 broedparen. De populatieomvang van 19.000 broedparen die in de periode 2015-2020 in Nederland aanwezig was, ligt hier ruim boven. De korte termijntrend is positief en het toekomstperspectief is als 'gunstig' beoordeeld. Het advies is daarom om het landelijke doel voor 2050 op 10.000 broedparen te stellen, overeenkomstig de omvang waarbij de soort duurzaam in het leefgebied kan voortbestaan.

IV. Regionale opgave

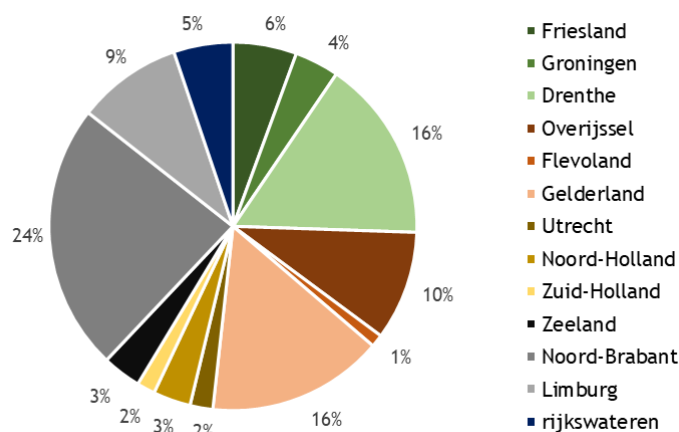
1. Actueel voorkomen

In de afgelopen zes jaren (2015-2020) bevond een derde van de Nederlandse broedpopulatie zich in overig Natuurnetwerk Nederland (NNN) en een derde binnen vogelrichtlijngebieden met een gebiedsdoel voor de Roodborsttapuit (figuur 3). Het restant van de broedpopulatie was te vinden in vogelrichtlijngebieden zonder gebiedsdoel (19%), overige Natura 2000-gebieden (18%) en een klein deel in overig Nederland (1%).

Figuur 3. Aanwezigheid in de afgelopen zes jaar (2015-2020) in onder de Vogelrichtlijn aangewezen Natura 2000-gebieden met een instandhoudingsdoel voor de Roodborsttapuit als broedvogel, de overige vogelrichtlijngebieden, overige Natura 2000-gebieden (habitatrictlijngebieden), overig Natuurnetwerk Nederland (NNN) en overig Nederland (buiten N2000/NNN).

In figuur 4 wordt de verdeling gepresenteerd over de provincies en de rijkswateren. Het provincie-aandeel is exclusief rijkswateren, de aantallen in het rivierengebied worden wel aan de provincies toegekend. Voor deze indeling is gekozen omdat provincies en RWS (rijkswateren) de voortouwnemers voor de beheerplannen zijn. De Roodborsttapuit komt in alle regio's als broedvogel voor; Noord-Brabant herbergt de grootste populatie (24%), waarna Gelderland en Drenthe (beide 16%) en Overijssel (9%) volgen. In de andere regio's komt minder dan 10% van de Nederlandse broedpopulatie voor.

Figuur 4. Aanwezigheid van de Roodborsttapuit als broedvogel in de afgelopen zes jaar (2015-2020) per provincie (exclusief rijkswateren) en in de rijkswateren. De rijkswateren zijn gedefinieerd als het voortouwgebied van RWS.

De Veluwe vormt het belangrijkste broedgebied van Roodborsttapuiten in Nederland, waar bijna 10% van de populatie broedt (tabel 3). Andere gebieden herbergen minder dan 1% van de broedpopulatie, waaronder het Drents-Friese Wold & Leggelderveld, het Dwingelerveld, de Grootte Peel en Sallandse Heuvelrug, waarbij in al deze gebieden de instandhoudingsdoelen ruim worden gehaald.

Tabel 3. De belangrijkste broedgebieden van de Roodborsttapuit in de periode 2015-2020 alsmede overige Natura 2000-gebieden met een instandhoudingsdoel (IHD) voor deze soort. Het procentueel aandeel in de Nederlandse broedpopulatie is indicatief weergegeven. VR = (mede) onder de Vogelrichtlijn aangewezen als Natura 2000-gebied, VR* = VR-gebied met een instandhoudingsdoel voor de Roodborsttapuit als broedvogel, HR = in het kader van de Habitatrictlijn aangewezen als Natura 2000-gebied (indien >5%), IHD = huidig instandhoudingsdoel, - = geen IHD, ? = geen schatting mogelijk, > = minimumaantal; gebied niet volledig geteld op deze soort.

Gebied	Status	Regio	Aantal (paren)	Aandeel in NL	IHD (paren)
Veluwe	VR*/HR	Gl	1.746	9%	1.100
Drents-Friese Wold & Leggelderveld	VR*/HR	Dr	276	1%	100
Dwingelerveld	VR*/HR	Dr	217	1%	85
Grootte Peel	VR*/HR	NB	205	1%	80
Sallandse Heuvelrug	VR*/HR	Ov	173	<1%	60
Deurnsche Peel & Mariapeel	VR*/HR	NB	131	<1%	120
Bargerveen	VR*/HR	Dr	131	<1%	90
Strabrechtse Heide & Beuven	VR/HR	NB	128	<1%	-
Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	VR*/HR	NB	127	<1%	60
Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	VR*/HR	Lb	125	<1%	20
Holtlingerveld	HR	Dr	124	<1%	-
Fochteloërveen	VR*/HR	Dr	105	<1%	65
Maasduinen	VR*/HR	Lb	>103	<1%	85
Duinen en Lage Land Texel	VR*/HR	NH	>68	<1%	40
Meinweg	VR*/HR	Lb	60	<1%	20
Lauwersmeer	VR	Gr	49	<1%	-
Kampina & Oisterwijkse Vennen	VR*/HR	NB	40	<1%	35

2. Advies voor regionale opgave voor 2050

Het voorgestelde landelijke doel voor 2050 vormt het uitgangspunt voor de regionale opgaves. De opgave wordt verdeeld naar rato van het aandeel van de regio in de landelijke populatie, tenzij er redenen zijn om daar gemotiveerd van af te wijken. Dat kan door verschillen in regionale trends (makkelijker te realiseren in regio's waar de soort het beter doet), verschil in areaal potentieel leefgebied en/of de nabijheid van bronpopulaties voor herstel. Bij de Roodborsttapuit is er geen reden om af te wijken van de verdeling op basis van het huidige regioaandeel in het landelijke totaal. Omdat er voor de Roodborsttapuit geen aanvullende landelijke opgave is, is er ook geen aanvullende regionale opgave (tabel 4). In beginsel kan dan worden gestuurd op behoud, waarvoor informatie over de actuele regionale aantallen houvast biedt. De Roodborsttapuit broedt voornamelijk in Noord-Brabant (24%), Gelderland en Drenthe (16%) en Overijssel (9%). De andere regio's herbergen alle minder dan 10% van de Nederlandse broedvogel populatie.

Tabel 4. Voorstel voor opgave (aantal paren) per regio (rijkswateren en provincies exclusief aandeel rijkswateren) van de populatie van de Roodborsttapuit als broedvogel voor 2050. De rijkswateren zijn gedefinieerd als het voortouwgebied van RWS. Tevens weergegeven zijn de huidige populatieomvang, het procentueel aandeel in de Nederlandse broedpopulatie en de korte termijntrend. De trend heeft betrekking op de provincies inclusief de rijkswateren. De verdeling van het huidige aantal paren over de regio's is als vertrekpunt gehanteerd voor de regionale opgaves. ? = onvoldoende gegevens beschikbaar voor trendanalyse, n.b. = niet bepaald.

Regio	Huidige populatie (2015-2020)	Landelijk aandeel regio (2015-2020)	Trend (2009-2020)	Voorstel regionale opgave 2050
Noord-Brabant	4.500	24%	matige toename	2.400
Drenthe	3.000	16%	matige toename	1.600
Gelderland	3.000	16%	matige toename	1.600
Overijssel	1.800	9%	matige toename	900
Limburg	1.750	9%	matige toename	900
Friesland	1.050	6%	sterke toename	600

Regio	Huidige populatie (2015-2020)	Landelijk aandeel regio (2015-2020)	Trend (2009-2020)	Voorstel regionale opgave 2050
rijkswateren	1.000	5%	n.b.	500
Groningen	750	4%	sterke toename	400
Noord-Holland	650	3%	matige toename	300
Zeeland	650	3%	?	300
Utrecht	350	2%	matige toename	200
Zuid-Holland	300	2%	matige toename	200
Flevoland	200	1%	?	100
Landelijk	19.000	100%	matige toename	10.000

V. Prioritering

De Roodborsttapuit bevindt zich als broedvogel in een GSvI en er zijn voor zover bekend geen belangrijke potentiële conflicten met landelijke doelen of gebiedsdoelen met habitattypen en/of andere soorten. Er is daarmee geen aanleiding om via prioritering in enige vorm bij te sturen.

Literatuur

- ANTEAGROUP. 2023. Natuurdoelanalyse Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux [136]. Provincie Noord-Brabant.
- ARCADIS. 2023a. Natuurdoelanalyse 133 Kampina & Oisterwijkse Vennen Provincie Noord-Brabant.
- ARCADIS. 2023b. Natuurdoelanalyse 140 Groote Peel. Provincie Noord-Brabant.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL. 2021. European Red List of Birds. Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.
- BIJLSMA R.G. 2006. Effecten van menselijke verstoring op grondbroedende vogels van Planken Wambuis. De Levende Natuur 107: 191-198.
- HUSTINGS F., VAN DER COELEN J., VAN NOORDEN B., SCHOLS R. & VOSKAMP P. 2006. Avifauna van Limburg. Stichting Natuurpublicaties Limburg, Maastricht.
- KELLER V., HERRANDO S., VOŘÍŠEK P., FRANCH M., KIPSON M., MILANESI P., MARTÍ D., ANTON M., KLVAŇOVÁ A., KALYAKIN M. V., BAUER H.-G. & FOPPEN R. P. B. 2020. European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change. European Bird Census Council & Lynx Edicions, Barcelona.
- VAN KLEUNEN A., VAN ROOMEN M., JANSSEN J.A.M., KUITERS A.T., VAN WINDEN E., BOELE A., SCHMIDT A.M. & VAN VREESWIJK T. 2017. Advies over correcties en bijstellingen van Natura 2000-doelen; Achtergronddocument bij het rapport Advies over de Natura 2000 doelensystematiek en Natura 2000-doelen. Rapport 2779C. Sovon-rapport 2016/27. Wageningen Environmental Research, Wageningen.
- KRIJGSVELD K.L., SMITS R.R. & VAN DER WINDEN J.R. 2008. Verstoringsgevoeligheid van vogels. Update literatuurstudie naar de reactie van vogels op recreatie. Rapport nr. 08-173. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- LAHR J., VAN KATS R.J.M., VAN DER HOUT A., LAMMERTSMA D.R., VAN DER WERF D.C., ZWEERS A.J. & SIEPEL A. 2011. Ecologische effecten van het ontwormingsmiddel ivermectine. Vakblad Natuur Bos Landschap 8: 28-31.
- MINISTERIE VAN LNV. 2006. Natura 2000 doelendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
- VAN NOORDEN B. 2018. Roodborsttapuit *Saxicola rubicola*. Pp. 518-519 in: Sovon Vogelonderzoek Nederland. 2018. Vogelatlas van Nederland. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- PROVINCIE LIMBURG. 2022. Natuurdoelanalyse Meinweg. Cluster natuur en water, Maastricht.
- SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND. 2018. Vogelatlas van Nederland. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- VOGEL R., FOPPEN R., VAN DEN BREMER L., VAN TURNHOUT C.A.M. & VAN ROOMEN M. 2021. Methodiek voor de bepaling van de staat van instandhouding van vogels. Sovon-rapport 2021/26. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.